

УДК 130.2

Ольга Наумкіна

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ

Досліджено сучасні проблеми культурної ідентичності в Україні, проаналізовано визначні маркери ідентичності української культури.

Ключові слова: ідентичність, етнос, маркери ідентичності української культури

O. Naumkina. Cultural identity of Ukrainian nation

Author investigates the contemporary problems of cultural identity in Ukraine and analyzes the most important markers of Ukrainian culture identity.

Key words: identity, nation, markers of Ukrainian culture

O. Naumkina. Культурная идентичность украинского этноса

Исследуются современные проблемы культурной идентичности в Украине, проанализированы наиболее значимые маркеры идентичности украинской культуры.

Ключевые слова: идентичность, этнос, маркеры украинской культуры.

В сучасних умовах усе більшої значущості набуває проблема ідентичності, особливо її культурологічна складова. Культурна ідентичність – це психологічне цілісне уявлення людини про власне “я”, ототожнення людиною самої себе з певними типологічними категоріями. На сучасному етапі проблема культурної ідентифікації людини проходить новий етап переосмислення у зв’язку і з появою нових культурних явищ, з якими себе можна ідентифікувати: масова культура та інформаційна культура. Та базовою для культурної ідентифікації особи залишається національна культурна ідентичність. В основі української культурної ідентичності лежить декілька елементів: національний характер, традиції, цінності, норми.

Зовнішнім проявом ідентичності є спосіб її маркування, тобто спосіб, який визначає наявність деяких спільних для групи, етносу

знаків чи символів. Для багатьох груп найбільш значущими смислами ідентифікації є мова, релігія, спосіб мислення, спосіб харчування, стиль одягу тощо. Варто підкреслити, що людина не завжди усвідомлює параметри своєї культурної ідентичності, але весь набір символів-маркерів закріплює її причетність до конкретної культури. Зокрема слід відзначити двосторонній зв'язок між мовою та ідентифікацією. З одного боку, використання мови як культурного смислу і маркера є наслідком ідентифікації, з іншого, – існування мови є необхідною умовою самоідентифікації людини в культурі. Ось чому проблема мови в сучасній Україні напружено обговорюється і її місія неоднозначно інтерпретується в державотворчому процесі.

Складність сучасної ситуації зумовлюється тим, що паралельно із плеканням власного ядра культури Україна опинилася в умовах культурного тиску системи матеріальних маркерів західних цінностей. Така ситуація неминуче диктує необхідність вибору: які цінності культивувати, як їх культивувати і чи варто взагалі культивувати саме ці цінності, а не якісь інші. У розв'язанні цієї проблеми важливе значення належить культурній ідентичності.

Визначальними маркерами ідентичності української культури в ціннісному вимірі є рухливість її етичних і юридичних норм (що створює можливості для відкритості зовнішнім запозиченням і здатності до внутрішніх змін), дієвість таких цінностей, як свобода, воля, готовність до співпраці й кооперації із сусідами, працелюбність і працездатність, миролюбність, доброзичливість, освіченість, індивідуалізм у поєднанні з повагою до іншої людини, шанобливе ставлення до жінки, пошанування релігійної традиції, раціональний характер, можливість несистемного об'єднання тощо.

Однак названі цінності за своєю природою не є чимось завершеним і закріпленим. Навпаки, вони весь час перебувають у стані перетворення: на зміну одним цінностям за певних обставин приходять інші. Але при цьому вся сукупність цінностей ніяк не страждає від часткових і безперервних змін, а тільки вдосконалюється, стає більш гнучкою і змістовною.

В Україні розбудова культурної складової ідентичності потребує делікатного балансу між певною пріоритетизацією культури українського етносу та ефективною підтримкою інших культур у рамках політики багатокультурності та концепційного розуміння української культури як культури всіх етносів, що проживають в Україні, культурно доповнюючи й збагачуючи одне одного.